

ГЕНДЕРНІ ТЕНДЕНЦІЇ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Студ. В.Ю. Билініна, гр. МгЗМТБ-18(л)

Науковий керівник д.е.н., доцент Мельник А.О.
Київський національний університет технологій та дизайну

Мета і завдання. Мета – розглянути та проаналізувати формулювання гендерної політики в Україні. Завдання – визначити сутність та з'ясувати характеристики принципів гендерної політики в системі державного управління України в минулому та сучасних реаліях.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єкт дослідження – процес формування гендерної політики в Україні. Предмет дослідження – теоретико-методичні передумови формування та реалізації гендерної політики в Україні.

Результати дослідження. Хоча сучасне українське суспільство і претендує на звання високорозвинутого, в ньому й до нині залишаються певні проблеми та стереотипи родом із середньовіччя. Багато успішних жінок намагаються довести своїм прикладом, що «слабка стать» -- це далеке від правди визначення.

Україна як і багато інших цивілізованих держав приєдналася до основних міжнародних документів і, зокрема, Пекінської декларації, яка в свою чергу характеризує нинішню роль жінки в суспільстві. Нагальною потребою перебудови є подолання традиційних гендерних стереотипів створення нових видів, форм, загальнолюдських стандартів для жінок і чоловіків гендерної культури нового взірця. О. Біленко, Н. Світайло [1] досліджують гендерні відносини у суспільстві на базі розуміння про розбіжності між чоловіками та жінками, а саме – поняттях про відмінні ознаки чоловіків та жінок. Ці уявлення визначаються як «маскуліність» та «фемінність», бо гендерний статус людини, це не тільки статева приналежність, але також соціальні ролі чоловіка та жінки в суспільстві, тобто гендерна ідентичність [3].

Гендерна тематика – це трансформація уявлень про зв'язки чоловіків та жінок у широкому цивілізованому контексті, зокрема щодо ролі жінки в рамках приватної сімейної сфери, у соціальному та освітньому просторах. Питанням подолання сексистських, расистських та інших дискримінаційних стереотипів присвячені дослідження В. Говорун, О. М. Кікінеджи [2]. Проблеми гендерної рівності розглядаються на урядовому рівні багатьох країн: з'явилися національні плани дій у цьому напрямку, відповідні закони, утворено державні органи, створено гендерні індикатори, підготовлено методичні матеріали для опрацювання гендерно врівноважених бюджетів, розроблено концепції гендерної політики. Та на практиці показується формальний підхід до включення гендерних питань у порядок денний вищих органів державної влади. Ситуація покращується в основному тільки під тиском міжнародних організацій, окремих ініціативних жіночих груп, з огляду на необхідність підтримувати певний імідж держави в очах міжнародної спільноти. Можливо, це відбувається тому, що ініціатори ідей гендерної політики не завжди можуть переконати суспільство в позитиві своїх ініціатив, також стикаються з труднощами застосування теорії в практичній площині [4].

Інтеграція України у світове співтовариство вимагає перегляду місця і ролі жінок у суспільстві, їх рівноправної участі в усіх сферах життєдіяльності. Справжня ситуація на ринку праці, залишається складною. На сьогоднішній день в Україні безробіття має жіноче обличчя. З держави за останні десять років, за офіційними даними, у пошуках роботи за кордон виїхало більше 500 тис., а по неофіційним даним-кілька мільйонів жінок. Вони зневірилися у можливостях самореалізації у своїй країні, в пошуках кращого- за її межами, інколи навіть з ризом для життя.

За даними Міністерства статистики України, заробітна плата жінок не перевищує 70 % зарплати чоловіків. За індексом гендерної рівності Україна посідає лише 34-те місце із 154 країн світу. Так, в органах законодавчої влади лише 8,5 % жінок, тільки 2 % жінок є власницями великого бізнесу, а серед малих і середніх підприємців жінок -20 %. В Україні безробітних жінок більше, ніж безробітних чоловіків. Жінки працюють на 4–6 год. більше, ніж чоловіки [5].

Українській жінці, нав'язано «особливе завдання» в долі Української держави, нації і сім'ї. Обов'язок, що означає відповідальність. Завищені суспільні очікування щодо жіноцтва і фатальні невдачі українського народу впродовж століть історії неминуче спричиняють «комплекс провини» і стан трифожности у тієї самої «слабкої та прекрасної» частини українського суспільства, на яку було покладено «завдання» Березині. Одна з найбільш згубних, підривних ідей, яку протягом століть навіювано українцям, -це ідея жертвовності, яка засадничо несумісна з феміністичним (навіть просто демократичним) дискурсом, бо позбавляє жінку права на себе, на своє власне тіло, особистість, інтелект, здібності. Небезпека, що чатує на прихильниць Березині, полягає у створенні та підтримці ілюзії про особливе і високе становище української жінки.

Україна сьогодні зробила законодавчі кроки до встановлення гендерної рівності в суспільстві. На одному із семінарів були наведені цікаві аргументи на користь необхідності корекційної гендерної політики. Серед них: тривалість життя чоловіків в середньому в Україні приблизно на 12 років менша, ніж у жінок але при тому чоловіки виходять на пенсію на п'ять років пізніше, ніж жінки; прогнозується що через 15–30 років пенсія українських жінок становитиме в середньому до 50 % пенсії чоловіків; після розлучення чоловіки більше обмежені в своїх правах; освітня, рекламна, культурна сфери та ЗМІ є однаково недружніми як для чоловіків так і до жінок, оскільки постійно продукують і закріплюють гендерні стереотипи.

Рівень досягнення гендерної рівності в Україні, як і в усьому цивілізованому світі, стає критерієм, яким вимірюється розвиток сучасного суспільства. Тому знову жінки змушені брати ініціативу у свої руки і за допомогою інструментів громадянського суспільства вирівнювати ситуацію.

За результатами дослідження Центру соціальних експертиз Інституту соціології НАН України [6], проблема гендерної нерівності залишається актуальною для українського суспільства. Кожен другий громадянин України визнає наявність у суспільстві гендерної нерівності. При цьому 62 % населення вважає, що обмежуються права жінок.

Висновки. Видно, що Україна має певні досягнення у сфері сприяння гендерній рівності та розширення прав і можливостей жінок. Оцінюючи в цілому систему гендерного законодавства, серед позитивних рис можна відмітити: конституційне закріплення принципу рівності, наявність спеціального гендерного закону.

Ключові слова: гендерна політика, демографічний фактор, гендерна рівність, гендерний дисбаланс, репродуктивна поведінка, інститут шлюбу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біленко В. О. Гендерний аудит як складова впровадження гендерної рівності у ВНЗ / В. О. Біленко, Н. Д. Світайло. // матеріали Всеукр. наук. конф. викладачів, аспірантів, співробітників та студентів «Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства» м. Суми. 23-24 квітня 2015 р.
2. Гендерна психологія: навчальний посібник / Т. В. Говорун, О. М. Кікінеджи. – Київ: Видавничий центр «Академія», 2004.
3. Гендер для всіх. Т. Марценюк – К.: Основи, 2017.
4. Національний базовий звіт ООН 2017 рік. Електронний формат . Режим доступу. <http://www.un.org.ua/en/publications-and-reports/un-in-ukraine-publications/4205-2017-national-baseline-report-sustainable-development-goals-ukraine>.
5. Державна служба статистики України. Електронний ресурс . Режим доступу <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Національний інститут стратегічних досліджень. Електронний ресурс . Режим доступу <http://www.niss.gov.ua>